

meewind

Regionaal Duurzaam

Verslag Participantenvergadering

10 september 2018

Inhoudsopgave

1	Opening	5
	Welkom	5
2	Regionaal Duurzaam: verleden, heden en toekomst	5
	Terugblik	5
	Beleggingsobjecten	7
	Vooruitblik	9
	Toekomstvisie	10
3	Presentatie John Braakman, ZON	13
	Samen werken aan een gasvrij Nederland	13
4	Presentatie Eline Hesse, documentairemaker	17
	Zoektocht naar een duurzame investering	17
5	Presentatie Johan Swager, Regionaal Duurzaam	19
	De ervaring van een fondsadviseur	19
	Vragenronde	22

Opening

Willem Smelik heet namens Meewind de aanwezige participanten van fonds Regionaal Duurzaam welkom. Daarnaast verwelkomt Smelik de belangstellenden die de presentatie online volgen via een livestream. In Pakhuis De Zwijger in Amsterdam ziet Smelik veel nieuwe gezichten in de zaal. Een logisch gevolg van het grote aantal nieuwe participanten dat de afgelopen periode is ingestapt in het fonds.

Regionaal Duurzaam: verleden, heden en toekomst

Terugblik

Willem Smelik, beheerder van Meewind, schetst vervolgens kort de achtergrond van het beleggingsfonds. Meewind is in 2008 ontstaan vanuit de gedachte om te gaan investeren in onze eigen toekomst. Het doel: een onafhankelijke en duurzame energievoorziening in Nederland en een beter klimaat met minder CO₂-uitstoot. Met het Zeewind-fonds startte Meewind met het investeren in windparken op zee, om op grote schaal duurzame stroom te produceren.

In 2012 richtte Meewind het fonds Regionaal Duurzaam op. Het doel van dit fonds: het stimuleren van de lokale productie van duurzame energie, dicht bij de gebruiker. “De afgelopen jaren hebben we honderden initiatieven zien langskomen”, aldus Smelik. “Met Regionaal Duurzaam investeren we uitsluitend in projecten die niet alleen voldoende duurzame energie produceren, maar die tevens rendement opleveren. Als beheerder is het namelijk onze primaire verantwoordelijkheid om te zorgen dat het fonds rendement oplevert voor onze participanten.” Door deze eisen – in combinatie met de voorwaarden die aan een groenfonds gesteld worden – is het soms lastig om geschikte investeringsprojecten te vinden voor het sterk groeiende fondsvermogen (zie ook de paragraaf ‘Onderbreking uitgifte participaties’ pagina 6 en 7 van dit verslag).

Ontwikkeling Regionaal Duurzaam sinds oprichting

Eerste uitgifte participaties:

- 31 december 2012

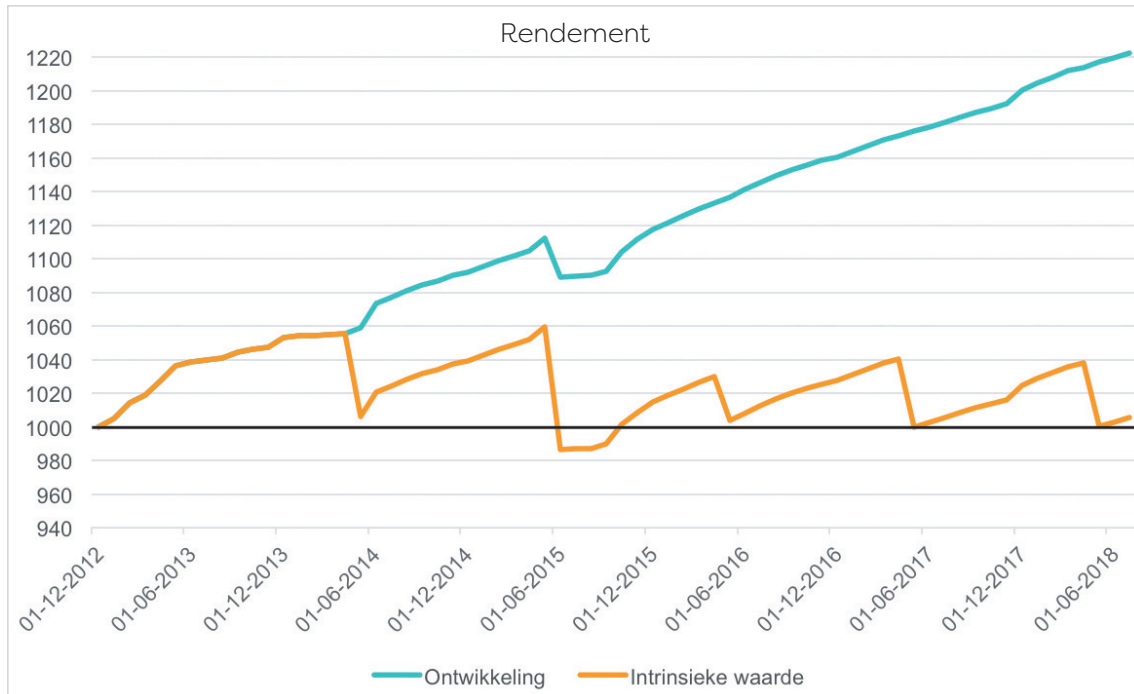
Sindsdien gegroeid naar:

- Ruim 3.000 participanten*
- € 50 miljoen belegd vermogen
- Verdeeld over circa 25 projecten

* Meewind heeft in totaal circa 8.000 participanten (Regionaal Duurzaam plus de Zeewind-fondsen)

Rendement sinds introductie:

- 22,22%
- Gemiddeld 4,04% per jaar (exclusief belastingvoordeel groenfondsen)

Op bijgaande grafiek is de ontwikkeling van het fonds en de intrinsieke waarde te zien. Jaarlijks keert Regionaal Duurzaam het rendement uit, in de vorm van dividend aan de participanten. Na deze uitkering daalt de intrinsieke waarde naar € 1.000, om in de loop van het jaar weer op te lopen. In 2015 zakte de intrinsieke waarde onder de grens van € 1.000, als gevolg van een faillissement van een van de projecten (Zonnegrond).

Resultaten 2017

Eerste uitgifte participaties:

Fondsvermogen:

- Toename van 40,5%
- Van € 29,1 miljoen naar € 40,9 miljoen
- Stand van zaken per 30 juni 2018: € 49,6 miljoen

Aantal participanten:

- Toename van 28,3%
- Van 2.196 naar 2.817
- Stand van zaken per 30 juni 2018: 3.081

Participanten in fonds Zeewind Bestaande Parken hadden in augustus 2017 de mogelijkheid om hun dividend te beleggen in Regionaal Duurzaam

Rendement 2017

3,92%

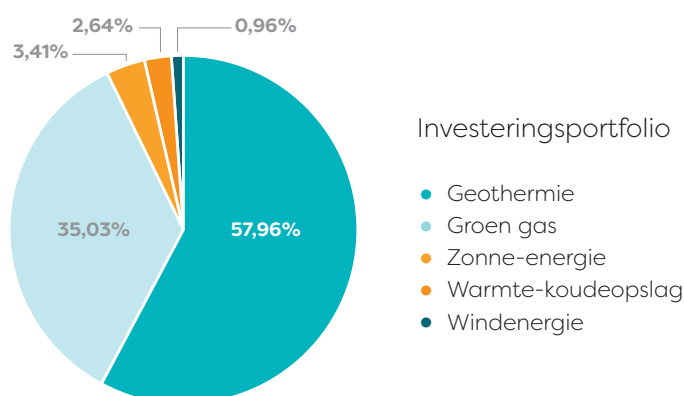
Onderbreking uitgifte participaties

Regionaal Duurzaam heeft de fiscale groenstatus, wat participanten een belastingvoordeel oplevert. Voorwaarde voor een groenfonds is dat minimaal 70% van het fondsvermogen moet zijn geïnvesteerd in projecten die in het bezit zijn van een groenverklaring. Deze groenverklaring wordt verstrekt door de RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland).

Doordat het fondsvermogen in 2017 sterk groeide (+40%), kwam de groenstatus tijdelijk onder druk te staan. Het extra fondsvermogen kon namelijk niet direct worden geïnvesteerd in geschikte projecten. Hierdoor heeft de beheerder besloten de uitgifte van participaties door het fonds van 5 december 2017 tot 1 maart 2018 tijdelijk te onderbreken. Op 1 maart 2018 kon het fonds de uitgifte hervatten, als gevolg van nieuwe investeringen in projecten met een groenverklaring.

Beleggingsobjecten

De doelstelling van fonds Regionaal Duurzaam is het bijdragen aan de transitie naar een duurzame energievoorziening. Het fonds biedt daarbij professionele steun aan projecten door financiering te verstrekken en ondernemers en ontwikkelaars toegang te bieden tot het uitgebreide netwerk dat Meewind in de afgelopen 11 jaar heeft opgebouwd.

Duurzame energievorm	Aantal projecten	Percentage beleggingen
Warmte		
Geothermie	8	57,96%
WKO	20% in ontwikkelbedrijf ZON, na herfinanciering.	2,64%
Gas		
Groen gas	7	35,03%
Elektriciteit		
Zonne-energie	5	3,41%
Windenergie	1	0,96%
TOTAAL		100%

Warmte

Geothermie

Regionaal Duurzaam is betrokken bij 8 van de 16 geothermieprojecten in Nederland. Het fonds heeft met name geïnvesteerd in projecten bij tuinders, waarbij de kassen worden verwarmd met lokale aardwarmte. De impact is groot: onze projecten zorgen voor een besparing op het Nederlandse aardgasverbruik van ongeveer een half procent.

WKO (warmte-koudeopslag)

Regionaal Duurzaam is na de oprichting in 2012 allereerst gaan investeren op het gebied van WKO. Dit heeft geleid tot een groot aantal succesvolle projecten met rendement, in samenwerking met ZON. Inmiddels is deze portefeuille met WKO-projecten geherfinancierd. Om de ontwikkeling van nieuwe WKO-projecten te ondersteunen heeft Regionaal Duurzaam een 20% aandeel genomen in het bedrijf ZON. De andere aandeelhouders zijn ZON en Greenchoice, beide met 40%.

Gas

Regionaal Duurzaam investeert al jaren in projecten die op duurzame wijze groen gas produceren. De eerste projecten waarin het fonds deelnam waren bij rioolwaterzuiveringsinstallaties, waar rioolslib wordt omgezet in biogas. Vervolgens wordt dit biogas opgewerkt tot groen gas. Inmiddels heeft het fonds ook projecten gefinancierd waarbij bijvoorbeeld organisch afval van een kweker wordt vergist tot biogas. Het geproduceerde groen gas kan worden verkocht aan de pomp, als goed alternatief voor diesel. Hierin is de laatste jaren een groei te zien. Niet alleen in Nederland, maar vooral ook in Duitsland als gevolg van de ban op diesel. Regionaal Duurzaam belegt in de groen gasfabrieken en tankstations van OrangeGas in Nederland. Omdat voor de tankstations in Duitsland geen groenverklaringen afgegeven worden kan fonds Regionaal Duurzaam deze projecten niet financieren.

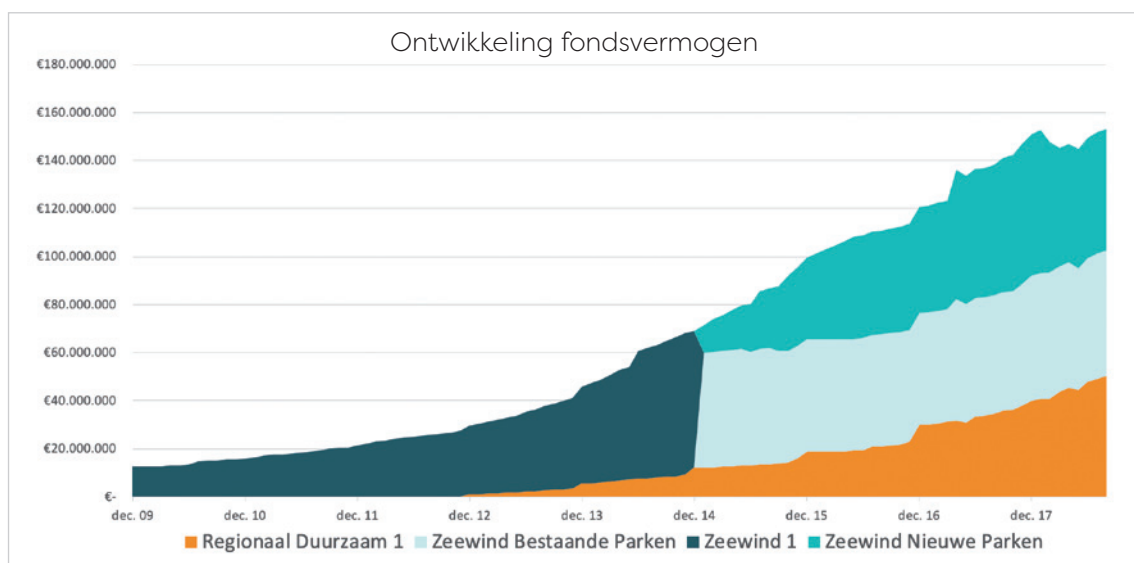
Elektriciteit

Zonne-energie

Zonne-energie wordt veelal opgewekt op twee manieren: via zonnepanelen op daken of via zonniesystemen op agrarisch land. Regionaal Duurzaam investeert vooral in zon op daken. Een goed voorbeeld is Wocozon. Bij dit project worden, in opdracht van de woningcorporatie, zonnepanelen geplaatst op de daken van huurhuizen. Zo kunnen ook bewoners van sociale huurwoningen – net als bewoners van een eigen huis – profiteren van zonne-energie en besparen op de elektriciteitsrekening.

Windenergie

Met de Zeewind-fondsen investeert Meewind in wind op zee. Wat betreft wind op land heeft Regionaal Duurzaam één project gefinancierd.

Bijgaande grafiek toont de ontwikkeling van het vermogen van de drie fondsen van Meewind. Door de recente groei van Regionaal Duurzaam zijn de drie fondsen qua fondsvermogen inmiddels vrijwel gelijk.

Vooruitblik

Duurzame energie wordt zowel centraal als decentraal opgewekt. Een goed voorbeeld van grootschalige centrale productie zijn de offshore windparken. Deze leveren een grote hoeveelheid groene stroom en een dusdanig rendement dat de parken tegenwoordig zonder subsidie kunnen worden gerealiseerd. Een ander voorbeeld is het grootschalige zonnepark Sunport Delfzijl dat mede door financiering door Regionaal Duurzaam tot stand is gekomen. Het plaatsen van grote zonnepanelen kan echter problemen opleveren, zoals ontbossing dat een nadelig effect heeft op de CO₂-opname. Meewind geeft daarom de voorkeur aan projecten waarbij ruimte een dubbele gebruiksfunctie heeft, zoals zon op daken of een combinatie van zon en land- of tuinbouw.

Binnen de energiewereld zien we een verschuiving van grootschalige centrale productie naar decentrale productie van duurzame energie, zoals zonnepanelen op huizen of WKO-installaties. Vooral omdat particulieren, maar ook bedrijven, een duurzame productie van het eigen energieverbruik willen waarborgen. De projecten waarbij dit op middelgrote of grote schaal wordt gerealiseerd zijn projecten die Regionaal Duurzaam al jarenlang mogelijk maakt – en waarin we ook in de toekomst blijven investeren.

Uitdagingen en kansen

Elektriciteit

Subsidie op groene stroom staat de laatste jaren onder druk. Zo ontvangen nieuwe offshore windparken (bijna) geen subsidie meer, waardoor de stabiele – gegarandeerde – inkomsten zijn weggevallen. Dit maakt het lastiger om financiering bij de banken te krijgen. Het gevolg is dat alleen de grote, sterke partijen in de markt het project kunnen realiseren. Niet voor niets zijn de laatste drie tenders in Nederland gewonnen door Vattenfall, Shell en Ørsted (voorheen Dong); drie stabiele, ouderwetse energiebedrijven. Meewind is van mening dat burgerparticipatie een verplicht onderdeel moet worden van toekomstige tenders, zodat burgers de kans blijven krijgen om mee te profiteren van offshore wind.

Op het gebied van elektriciteit zien we ook andere ontwikkelingen. Zo wordt er meer gekeken naar mogelijkheden om groene stroom op te slaan, voor een stabiel net en een stabielere prijs. Daar speelt ook smart grid een rol in. Dit slimme energienetwerk zorgt dat vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd. Zo kun je bijvoorbeeld je elektrische auto opladen als de stroomprijs laag is en in de toekomst mogelijk ook ontladen (terugleveren) als de stroomprijs hoog is.

Projecten op dit vlak, zoals grote batterijen, vallen momenteel niet binnen de regeling groenprojecten en komen daarom niet in aanmerking voor een groenverklaring en vallen daardoor buiten het investeringsbeleid van fonds Regionaal Duurzaam.

Warmte

Regionaal Duurzaam heeft tot dusverre geïnvesteerd in acht geothermieprojecten bij tuinders. De vraag is: hoe gaan we dat verder uitbreiden? Gaan we bijvoorbeeld de warmte die wordt opgewekt bij de tuinders via warmtenetten naar de stad brengen? Dit zijn interessante ontwikkelingen om over na te denken, al zal Regionaal Duurzaam hier op korte termijn nog niet in investeren. Vooral omdat de warmtebron wel in aanmerking komt voor een groenverklaring maar het netwerk, waarmee de warmte verspreid wordt, niet.

Gas

Zoals eerder gezegd: groen gas wordt steeds belangrijker als alternatieve brandstof voor mobiliteit. De distributie is daarbij van groot belang; er zullen steeds meer tankstations bij komen. Niet alleen in Nederland, maar ook in ons buurland door de Duitse ban op diesel. Ook hier geldt: voor de productie van groen gas worden groenverklaring afgegeven, voor de distributie – zeker in het buitenland – niet.

Structuurwijziging Regionaal Duurzaam

Meewind loopt in haar ambitie de energietransitie te versnellen vaak voor op de markt. Zo waren we een van de eerste partijen in Nederland die begon met offshore wind – en later met geothermie. We willen blijven vernieuwen, wat betekent dat we ook nieuwe projecten willen ondersteunen die (nog) niet in aanmerking voor een groenverklaring van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) komen. Als groenfonds moet echter minimaal 70% van ons fondsvermogen zijn belegd in projecten met een groenverklaring.

Om met Regionaal Duurzaam optimaal op de kansen te kunnen inspelen stelt Meewind een structuurwijziging voor. Daarbij gaan we uit van een paraplustructuur met een paraplufonds en twee zelfstandige subfondsen: Groenfonds Regionaal Duurzaam en Energie Transitiefonds Regionaal Duurzaam. In het paraplufonds zijn alle betrokken partijen, voorwaarden, afspraken en de juridische structuur vastgelegd die voor beide subfondsen gelden.

Groenfonds Regionaal Duurzaam

- Dit is het huidige fonds Regionaal Duurzaam 1, met fiscale groenstatus.
- Alle huidige beleggingen en participanten worden in Groenfonds Regionaal Duurzaam geplaatst.
- Nieuwe beleggingen met groenverklaring worden in dit subfonds ondergebracht.
- Het prospectus is in voorwaarden en beleggingsbeleid gelijk aan dat van het huidige Regionaal Duurzaam 1.
- De kosten van het subfonds zijn gedaald van 2% (bij Regionaal Duurzaam 1) naar 1,7%; dankzij de groei van het fonds kunnen we efficiënter werken.

Energie Transitiefonds Regionaal Duurzaam

- Dit is een nieuw subfonds, zonder fiscale groenstatus.
- Nieuwe beleggingen zonder groenverklaring worden in dit nieuwe subfonds ondergebracht.
- Het subfonds wordt naar verwachting begin oktober geopend voor participanten.

Regionaal Duurzaam beschikt in deze nieuwe structuur over een subfonds mét en een subfonds zonder fiscale groenstatus. Hierdoor kunnen we, beter inspelen op marktontwikkelingen, uiteenlopende projecten ondersteunen en zo de energietransitie verder versnellen.

Toekomstvisie

Duurzaam consumeren, duurzaam beleggen en voldoende draagvlak. Dat zijn drie belangrijke elementen voor een verdere verduurzaming van Nederland.

Duurzaam consumeren

Steeds meer mensen zijn zich bewust van de rol die zij zelf kunnen spelen om de wereld een beetje duurzamer te maken. Bijvoorbeeld door de aanschaf van dubbel glas, of het isoleren van hun huis. Door meer duurzame mogelijkheden te creëren kunnen meer consumenten bijvoorbeeld kiezen voor:

- **Hernieuwbare Energie:** energie die afkomstig is van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld. Denk bijvoorbeeld aan energie uit wind, zon, bodem of biomassa.
- **Lokale bronnen:** hernieuwbare energie die dicht bij de eindgebruiker wordt geproduceerd. Denk bijvoorbeeld aan een geothermieput op het land van een tuinder, of een WKO-installatie in de kelder van een appartementencomplex.
- **Cradle to Cradle:** producten die na hun levensduur geheel zijn te gebruiken in nieuwe producten of volledig biologisch afbreekbaar zijn.

Duurzaam beleggen

Steeds meer pensioenfondsen kiezen voor duurzaam beleggen volgens de ESG-norm (Environmental, Social & Governance). Bij de keuze van de beleggingen wordt in dat geval rekening gehouden met het milieu, maatschappelijke aspecten en goed ondernemingsbestuur. Dit verdient meer navolging, ook in de financiële wereld, waarbij een investering volgens ESG-norm ook écht duurzaam moet zijn.

Regionaal Duurzaam is een 100% duurzame belegging; wij investeren uitsluitend in de productie van duurzame energie. Mede door de groei van het fonds hebben we ervoor gekozen om vooral repetitief te investeren. We werken bij voorkeur samen met partners met wie we meerdere projecten kunnen uitrollen. Denk bijvoorbeeld aan ZON of OrangeGas, of aan Wocozon waarmee we de komende jaren miljoenen huurhuizen van zonnepanelen zullen voorzien.

Draagvlak

Meewind hoopt dat er in de nabije toekomst een einde komt aan subsidies op duurzame energieprojecten, zoals we inmiddels bij een aantal offshore windparken hebben gezien. Dit zou betekenen dat projecten dusdanig rendabel zijn dat subsidies niet langer nodig zijn.

We volgen alle ontwikkelingen uiteraard op de voet en blijven een actieve lobby voeren. Een belangrijk speerpunt daarbij is burgerparticipatie. Meewind is van mening dat burgers mee moeten kunnen profiteren, onder andere bij windparken op zee. Ook in de politiek is dit onderwerp al langer een agendapunt. Zo heeft Agnes Mulder (CDA) een motie ingediend om bij de tenders voor de aanleg van nieuwe offshore windparken op te nemen dat burgers moeten kunnen participeren. Hoe meer we burgers betrekken bij een duurzame wereld, hoe meer impact we kunnen maken.

Presentatie John Braakman, ZON

Samen werken aan een gasvrij Nederland

Sinds de start van het fonds in 2012 werkt Regionaal Duurzaam samen met ZON, vaste partner op het gebied van warmte-koudeopslag. Tijdens de participantenvergadering vertelt John Braakman, directeur van ZON, over de ambitie van dit duurzame bedrijf. “We werken aan een aardgasvrij Nederland. Een beetje omdat het moet, maar vooral omdat het kan.”

De achtergrond van ZON

ZON is in 2006 opgericht door John Braakman, die al ruim 25 jaar ervaring heeft in de wereld van duurzame energie. Vanuit het hoofdkantoor in Spanbroek richt ZON zich op energieprojecten in heel Nederland, met name binnen de collectieve woningbouw. Door middel van zonne-energie en lokale aardwarmte voorziet ZON elke dag duizenden huishoudens in Nederland op duurzame wijze van warmte, koude, warm water en groene stroom.

Aardgasvrij Nederland

De ambitie van ZON is om de overgang naar gasvrij verwarmen te versnellen. Voor 2022 richt ZON zich op 20.000 gasvrije woningen (nu: 3.000 woningen). John Braakman: “We werken aan een aardgasvrij Nederland. Een beetje omdat het moet, maar vooral omdat het kan.”

Hiermee draagt ZON bij aan een belangrijk speerpunt uit het regeerakkoord, namelijk dat aan het eind van de kabinetsperiode 50.000 nieuwe woningen per jaar gasloos zijn opgeleverd. Daarnaast moeten jaarlijks 30.000 tot 50.000 bestaande woningen gasvrij worden gemaakt. Braakman: “Als we allemaal een procentje doen, dan komen we een heel eind.”

Van ontwikkeling tot beheer

ZON levert duurzame energie op twee manieren:

- Uit de bodem via aardwarmte en warmtepompen, om huizen te verwarmen of te koelen.
- Uit zonlicht via zonnepanelen en zonnecollectoren, voor groene stroom en voor warm water.

Als ESCo (Energy Service Company) neemt ZON bij haar projecten de ontwikkeling, de realisatie, de financiering en de langjarige (tot 30 jaar) exploitatie op zich. Fonds Regionaal Duurzaam draagt bij aan de financiering van deze duurzame energieprojecten van ZON.

Duurzame kansen op de woningmarkt

Nederland telt ruim 7 miljoen woningen. Binnen deze markt richt ZON zich met name op collectieve bouw, zowel nieuwbouw als bestaande bouw. “Jaarlijks worden zo’n 63.000 woningen nieuw gebouwd, waar duurzaamheid een rol in moet krijgen. Meer dan de helft hiervan zijn appartementen die gasvrij moeten worden gebouwd”, aldus Braakman. “Daarnaast worden jaarlijks circa 43.000 bestaande appartementen duurzaam gerenoveerd. Wij helpen woningcorporaties hierbij.”

ZON werkt samen met woningcorporaties in het hele land. “Onder andere met Ymere, de grootste woningcorporatie in Nederland”, aldus Braakman. “Met onze kennis en ervaringen helpen we Ymere om de verduurzaming handen en voeten te geven, samen met onze partner Greenchoice.”

Investerings

Zoals gezegd is de ambitie van ZON voor 2022 om 20.000 gasvrije en duurzame woningen te realiseren. Braakman: “Dat kost per woning gemiddeld € 15.000, wat neerkomt op een investering van € 300 miljoen in de komende jaren. ING stelt bankgeld ter beschikking en we zijn heel blij dat Regionaal Duurzaam onze projecten blijft ondersteunen. Dankzij dit fonds hebben we de afgelopen jaren grote stappen kunnen zetten. Ook Greenchoice kan ons verder brengen, als partner die – naast groene stroom en groen gas – nu ook groene warmte verkoopt.”

Gasvrij Academy

Voor de energietransitie is niet alleen voldoende geld nodig, maar ook kennis. Dankzij 25 jaar ervaring heeft ZON die kennis én ervaring in huis, onder meer op het gebied van gasvrij verwarmen. Om deze kennis te delen – en zo de transitie te versnellen – heeft ZON de Gasvrij Academy opgericht.

“Grote banken, beleggers, woningcorporaties; wij willen hun laten zien dat gasvrij bouwen echt kán. De techniek is er. Door onze kennis te delen willen we onzekerheid wegnemen en partijen helpen om weloverwogen keuzes te maken.” Kiezen voor gasvrij kan voor een woningcorporatie onder meer leiden tot waardeverhoging van het vastgoed, tevreden huurders door de comfortabele woonomgeving en maximale duurzaamheid.

Tot slot belicht Braakman nog drie projecten, die illustratief zijn voor de werkwijze van ZON.

Casus nieuwbouw: The Duchess (Amsterdam)

The Duchess (oplevering: 2019) bestaat uit 48 luxe gasvrije appartementen in het Amsterdamse Amsteltkwartier. Braakman: “Vanwege onze ervaring zijn wij gevraagd om mee te denken. De vraag was: hoe kun je midden in Amsterdam decentraal energie opwekken, die ter plekke wordt verbruikt?”

Bij dit project wordt gebruikgemaakt van speciale funderingspalen, de energiepalen, die aardwarmte aan de bodem onttrekken met behulp van een warmtepomp. Hiermee

kunnen de woningen duurzaam worden verwarmd en gekoeld. Daarnaast krijgt het complex een gezamenlijk zonnepanelendak, onder andere voor de stroomvoorziening van de technische ruimte en voor de groene stroom voor de bewoners. Alle bewoners kunnen dus profiteren van deze collectieve duurzame energievoorziening. Het resultaat: een lage EPC (Energie Prestatie Coëfficiënt) en CO₂-uitstoot, een hoog wooncomfort.

Casus bestaande bouw: Waterstraat (Nijmegen)

De uitdaging bij dit project: woonblokken uit de jaren tachtig duurzaam renoveren, met minimale overlast voor de bewoners. Door nieuwe, duurzame technieken met bestaande bouw te combineren is meer dan 60% van de energievoorziening in de Waterstraat inmiddels duurzaam.

Zo is er een warmtepompinstallatie gebouwd, die ter plekke warmte uit een bodembron oppompt. Met deze bodemwarmte worden de woningen, met behulp van bestaande radiatoren, verwarmd. Zonnesystemen op de daken zorgen voor warm tapwater. “Inmiddels draait dit project al acht jaar”, aldus Braakman, “met een rendement.”

Casus zorg & wonen: Sculpturen (Breda)

Een mooi voorbeeld van collectieve woningbouw met zorgvoorzieningen, waarbij ZON het duurzame aspect voor haar rekening heeft genomen. Het project bestaat uit drie woontorens met in totaal 248 appartementen, een zorgcluster met 35 appartementen en 3.500 m² gemeenschappelijke zorg.

Het complex wordt door middel van een klimaatinstallatie op duurzame wijze verwarmd en gekoeld. Via warmtepompen wordt de warmte in de zomer in de bodem opgeslagen, om in de winter weer te worden opgepompt. Zonnecollectoren op de daken zorgen op duurzame wijze voor warm tapwater. Zelfs in de winter leveren deze collectoren warmte zodra de zon schijnt. Het complex is bovendien goed geïsoleerd, om te voorkomen dat energie verspild raakt.

Ook dit project, dat ZON mede dankzij financiering van Regionaal Duurzaam heeft gerealiseerd, functioneert al jarenlang naar volle tevredenheid.

Presentatie documentairemaker Eline Hesse

Zoektocht naar een duurzame investering

Hoe kan ik écht duurzaam beleggen? Deze vraag staat centraal in de documentaire *Petrol Dollars for a Different Engine* van Eline Hesse. Haar zoektocht bracht haar ook bij Meewind. “Jullie planten daadwerkelijk een zaadje in de grond.”

Eline Hesse (27) studeerde communicatie design aan de Design Academy, gevolgd door een studie antropologie. Inmiddels werkt ze als onafhankelijk filmmaker. Aanleiding voor de documentaire *Petrol Dollars for a Different Engine* was een cadeau van haar gepensioneerde vader, die 35 jaar voor Shell heeft gewerkt. “Ik kreeg van hem een kleine beleggingsportefeuille met aandelen, onder andere in McDonald’s, Shell en Indiase banken. Ik ben vegetariër, ik heb geprotesteerd tegen een kolencentrale en ik heb niets met Indiase banken. Ik dacht meteen: wat moet ik hiermee?”

Mannen in pak

Hesse besloot op zoek te gaan naar duurzame beleggingsopties. Deze zoektocht is het onderwerp van haar via crowdfunding gefinancierde documentaire. “Vooraf wist ik niets van de financiële wereld”, aldus Hesse. “Ik ben naar allerlei financiële events geweest van fondsbeheerders, met veel mannen in pak. Ook heb ik gesproken met financiële experts en *investment analysts*.”

Zaadje in de grond

De vraag die daarbij continu centraal staat: hoe kan ik écht duurzaam beleggen? Een vraag die niet zo eenvoudig te beantwoorden is, ontdekte Hesse. “Alle financiële instellingen hebben inmiddels producten met een duurzaam label. Maar de term ESG (Environmental, Social & Governance), als maatstaf voor duurzaamheid, is vrij te interpreteren. Het is dus lastig te achterhalen: wat is de definitie van duurzaam? En wat is investeren eigenlijk? Profiteer je alleen maar? Of plant je een zaadje in de grond?”

Voor haar documentaire verdiepte de filmmaker zich ook in Meewind, een fonds dat volgens haar het predicaat ‘duurzaam’ echt verdient. “Jullie planten daadwerkelijk een zaadje”, aldus Hesse tegen de aanwezige participanten van Regionaal Duurzaam.

Hesse heeft haar documentaire – en dus haar zoektocht – nog niet afgerond. “Ik heb nog geen antwoord op de vraag: hoe kan ik een goed mens zijn in deze wereld? Maar wat ik wel weet is dat je voor een duurzame wereld eerst moet kijken wat je zelf kunt doen; in je eigen huis, je eigen tuin. Of het nu een zonnepaneel op je dak is of een wormenhotel.”

De documentaire Petrol Dollars for a Different Engine verschijnt naar verwachting in 2019. Alle ontwikkelingen rond de film zijn te volgen via www.facebook.com/petroldollars. Voor vragen: petroldollarsfilm@gmail.com.

Presentatie Johan Swager, Regionaal Duurzaam

De ervaringen van een fondsadviseur

Namens Meewind houdt Johan Swager zich dagelijks bezig met het reilen en zeilen van fonds Regionaal Duurzaam. Een inkijkje in het leven van een fondsadviseur. “We zoeken partijen die in staat zijn niet één maar tien of vijftien projecten te realiseren.”

Hij krijgt de vraag wel vaker. Wat doe je zoal als fondsadviseur? “Je kunt wel zeggen: we zijn bezig de wereld te redden. Maar je moet ergens mee beginnen, op maandagochtend.” Grote kans dat de maandag bij Johan Swager begint met een telefoontje. “Er zijn veel partijen met wie we dagelijks contact hebben. Boeren, burgers en buitenlui, noem ik ze weleens. Het ene moment zijn we bezig met een nieuw initiatief, het andere moment met de closing van een project.”

Boeren, burgers en buitenlui

Swager gaat in op de verschillende groepen met wie hij namens Regionaal Duurzaam regelmatig te maken heeft.

Boeren: “Boeren hebben vaak geen verstand van het financieren van projecten. Wat ze wel hebben is grond, die kan dienen als onderpand voor de financiering van projecten, zoals groen gas centrales en geothermie.”

Tuinders: “Tuinders zijn vaak heel ondernemend. Inmiddels zijn we met Regionaal Duurzaam betrokken bij acht geothermieprojecten, waarin tuinders een actieve rol spelen. Zo’n acht jaar geleden zijn ze zelf begonnen met experimenteren op het gebied van geothermie.”

Ondernemers: “We hebben in Nederland behoefte aan meer echte ondernemers. Partijen die met een goede visie en verstand van zaken een project durven te starten, ook als het niet gesubsidieerd is.”

Cowboys: “Hieronder versta ik de speculanten, die zich zonder verstand van zaken inkopen in projecten. Bijvoorbeeld in een zonneproject, puur vanwege de SDE-subsidie (Stimulering Duurzame Energieproductie).”

De baas uit het buitenland: “Soms hebben we contact met een bedrijf, waarvan de baas in Israël blijkt te zitten. Inmiddels hebben we onze les geleerd. Lokale projecten willen we bemensen met lokale partijen, of tenminste een partij uit Nederland. Partijen waarmee we makkelijk kunnen schakelen en meerdere projecten kunnen uitrollen.”

Van project naar repetitief investeren

In de begindagen van het fonds investeerde Regionaal Duurzaam veelal in kleinere projecten van uiteenlopende partijen. “We zaten elke keer met nieuwe mensen om de tafel, voor projecten van

twee of drie ton. Interessant, maar niet effectief. En bovendien niet meer te bemensen, met een fondsvermogen van € 50 miljoen”, aldus Swager. “Daarom richten we ons nu vooral op repetitief investeren. We zoeken partijen die in staat zijn niet één maar tien of vijftien projecten te realiseren. Dat is van groot belang voor verdere groei van Regionaal Duurzaam.”

Energie Combinatie Wieringermeer

Een goed voorbeeld is Energie Combinatie Wieringermeer (ECW), de partij achter Geothermie Agriport A7. Agriport A7 is een gebied voor glastuinbouw en een bedrijventerrein voor agribusiness, logistiek en energie, zo'n veertig kilometer boven Amsterdam. Aanvankelijk zorgde een doublet (twee putten) voor de lokale productie van duurzame energie, op basis van aardwarmte. Inmiddels zijn er zes putten actief en ook in andere plaatsen – zoals Andijk – breidt ECW haar werkterrein uit. Swager: “ECW is een partij die in staat is verschillende projecten achter elkaar te realiseren. Daar werken we graag mee samen.”

Wayland Geothermie

Een ander interessant project van Regionaal Duurzaam is Wayland Geothermie. Op het bord op bijgaande foto zijn alle betrokken partijen te zien. Swager: “Wat uniek aan dit project is, is dat er een hoofdaannemer is: AMT International. Geothermie is een relatief nieuwe bedrijfstak, waardoor veel partijen nog niet het risico durven te nemen om als hoofdaannemer alle onderaannemers te contracteren. Dit doen de tuinders veelal zelf, met het projectteam. Het is een mooie ontwikkeling dat met AMT International een hoofdaannemer is gevonden die het wel aandurft.”

Van project naar bedrijf

In de begiEen andere interessante ontwikkeling die Swager ziet is de ontwikkeling van project naar bedrijf. “We zijn betrokken bij projecten die uitgroeien tot een echt bedrijf met groei, ondernemerschap en ambities. Een mooi voorbeeld is OrangeGas, dat groen gas aan de pomp verkoopt. Inmiddels heeft OrangeGas 75 tankstations in Nederland; een groei waarbij wij hebben kunnen helpen. Onze rol is vooral om de opstart te ondersteunen, waarna grotere partijen kunnen helpen bij verdere doorgroei. Zo zoekt OrangeGas momenteel een sterke partner voor de buitenlandse expansie in Duitsland en Zweden.

Een ander voorbeeld is ZON, dat de afgelopen jaren flink is gegroeid. In Greenchoice heeft ZON er onlangs een sterke partner bij gekregen.

Goede band met de banken

In de begiAls fondsadviseur heeft Swager ook regelmatig contact met de banken, die samen met Regionaal Duurzaam de projecten financieren – of kunnen gaan financieren. “We hebben veel

te maken met de Rabobank, van oorsprong een agrarische bank. Als eerste bank in Nederland hebben ze hun nek uitgestoken en projecten op het gebied van biogas, groen gas en geothermie gefinancierd”, aldus Swager. Onder meer de projecten van ABEN (groen gas) en Obton GreenIPP (zon-PV).

De laatste jaren is Regionaal Duurzaam ook regelmatig opgetrokken met Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), zoals bij Wayland Geothermie en Wocozon (zon-PV). Bij grote projecten leveren de Rabobank en BNG tezamen het bancaire vermogen. Denk bijvoorbeeld aan de geothermie-projecten van Ammerlaan en ECW.

Bij ING heeft Regionaal Duurzaam de met ZON gerealiseerde WKO-projecten kunnen herfinancieren, tegen gunstiger voorwaarden.

Vragenronde

Regionaal Duurzaam wordt een paraplufonds met twee subfondsen; een groenfonds en een niet-groenfonds. Kunnen beide subfondsen van kleur veranderen?

De projecten met een officiële groenverklaring worden ondergebracht bij het groenfonds, waarbij participanten aanspraak kunnen maken op een fiscaal voordeel. De projecten die niet in het bezit zijn van een groenverklaring vallen onder het andere fonds. Beide subfondsen veranderen niet van kleur. Wel het kan gebeuren dat een project start in het subfonds Groenfonds Regionaal Duurzaam, om op enig moment te verschuiven naar het subfonds Energie Transitiefonds Regionaal Duurzaam, of andersom.

Een goed voorbeeld zijn de projecten van OrangeGas die groen gas opwekken en in Nederland een groenverklaring hebben. Als Regionaal Duurzaam OrangeGas wil ondersteunen bij de opstart van projecten in het buitenland, kan dat niet onder de vlag van Groenfonds Regionaal Duurzaam. Met twee zelfstandige subfondsen heeft Regionaal Duurzaam meer mogelijkheden om de groei van projecten en bedrijven te ondersteunen.

In wat voor projecten gaat het nieuwe Energie Transitiefonds Regionaal Duurzaam investeren?

Over de projecten zelf kunnen we op dit moment nog niets zeggen, aangezien we in gesprek zijn met diverse partijen. Het zullen in elk geval projecten zijn zonder groenverklaring, aangezien dit geen groenfonds is. Er is bij Energie Transitiefonds Regionaal Duurzaam dus geen fiscaal voordeel voor participanten. Wel is de verwachting dat het rendement enigszins hoger zal liggen dan bij Groenfonds Regionaal Duurzaam.

Is collectieve warmtevoorziening ook mogelijk in een bestaande wijk uit 1900?

Steeds vaker wordt gekeken naar de mogelijkheden van collectieve voorzieningen voor duurzame energie. Niet alleen bij nieuwbouwprojecten, maar ook bij renovatie van bestaande bouw. Zulke ontwikkelingen beginnen altijd op de meest gunstige plekken, bijvoorbeeld voor het slaan van de putten voor een warmtepomp. Een wijk uit 1900 zal waarschijnlijk niet als eerste aan de beurt zijn, maar ook hier zijn duurzame oplossingen mogelijk.

Hoeveel ruimte is er nodig voor een warmtepomp, zoals bij de collectieve projecten van ZON?

ZON rekent een (kleine) halve vierkante meter per woning. Voor een project met 300 woningen kom je dan uit op 150 m² aan opstellingsruimte. Vaak wordt de warmtepomp centraal opgesteld in de kelder, makkelijk toegankelijk voor onderhoud.

Klopt het dat een warmtebron bij geothermie na een paar jaar niet meer functioneert?

ZON is betrokken bij veel WKO-projecten, waarbij gebruik wordt gemaakt van warmtebronnen. Onder andere bronnen uit 2008, die al tien jaar feilloos warmte leveren. “Vanuit een gebrek aan kennis hoor je soms verhalen over een korte levensduur”, aldus John Braakman. “Maar in de praktijk blijkt dat warmtebronnen veel langer mee kunnen dan vaak wordt gezegd.”

Waarom liggen de daken in de industriële sector niet vol met zonnepanelen?

Regionaal Duurzaam investeert in Wocozon, dat huurwoningen voorziet van zonnepanelen. Meewind is daarnaast een groot voorstander van het plaatsen van zonnepanelen op daken van onder meer distributiecentra. We zijn momenteel in gesprek met een bedrijf dat hierin is gespecialiseerd. We verwachten dat het een kwestie van tijd is voor het plaatsen van zonnepanelen in de industriële sector een grote vlucht zal nemen. Met Regionaal Duurzaam kunnen we deze ontwikkeling ondersteunen.

Tegenwoordig kunnen onder andere vangrails, fietspaden en daken van plantenkassen worden gebruikt voor het opwekken van duurzame energie. Gaat Regionaal Duurzaam hier iets mee doen in de toekomst?

Bij nieuwe technologieën is de timing van groot belang: in welk stadium bevindt een technologie zich? Voor een fonds als Regionaal Duurzaam wordt het pas interessant zodra de technologie is doorontwikkeld, om grote risico's te vermijden. Als fonds zijn we immers verantwoordelijk voor de inleg van onze participanten. Hier willen we verantwoord mee omgaan.

Uiteraard volgt Meewind de ontwikkeling van interessante energiebronnen op de voet, om te kijken wat het juiste – en veilige – moment is om in te stappen. Daarnaast is het van belang dat de energiebron/het project past binnen de visie en strategie van Regionaal Duurzaam.

Hoe ziet Meewind het risico van aardbevingsgevaar bij geothermie?

Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) is de onafhankelijk toezichthouder op de delfstoffen- en energiewinning in Nederland. Deze partij houdt de vinger aan de pols bij nieuwe energieprojecten, onder meer op het gebied van geothermie. SodM geeft aan in welke gebieden het niet veilig is een geothermieput te slaan. Bijvoorbeeld in de buurt van een breukvlak, waar een bepaalde interactie kan ontstaan.

De meeste geothermieprojecten bevinden zich in veilige gebieden. De kans op aardbevingsgevaar is dan ook buitengewoon gering.

ING kreeg de nodige kritiek na verschillende incidenten. Kan Meewind samenwerken met een bank die onder vuur ligt in de publieke opinie?

ING is onlangs bestraft voor het niet goed uitvoeren van controles, waardoor klanten geld konden witwassen. “Het is vooral zaak om de witwaspraktijken zelf aan te pakken, en niet zozeer de bank die als poortwachter fungeert”, stelt Willem Smelik. “Al heeft ING wel de fout gemaakt om de checks niet volledig te doen. Overigens verwacht ik dat meer banken niet aan de controle-eisen hebben kunnen voldoen.”

Op projectniveau – waarbij Meewind overigens geen zeggenschap heeft over de overeenkomst met andere financiers – werken wij, ook met de ING, naar tevredenheid samen bij de financiering van duurzame energievoorziening. Meewind zet de positieve samenwerking met ING van de laatste jaren voort, waarbij de bank als hefboom fungeert om de totstandkoming van projecten te versnellen.

Wat is groen gas?

In een biogasinstallatie wordt organisch restafval (biomassa) door vergisting omgezet in biogas. Deze vergisting is een volledig natuurlijk proces, zonder chemische toevoegingen. In een opwerkinstallatie wordt het biogas vervolgens opgewaardeerd tot groen gas, dat in het landelijke netwerk wordt gevoegd of verkocht aan de pomp. Dit duurzaam geproduceerde gas heeft dezelfde eigenschappen als aardgas, maar dan vrijwel zonder langcyclische CO₂-uitstoot. De Beheerder kan een verzoek om uitgifte van participaties in een Subfonds weigeren zonder opgave van redenen. De Beheerder kan eveneens zonder opgave van redenen besluiten de uitgifte van participaties voor bepaalde of onbepaalde tijd op te schorten.

